

KENNISBRIEF

Jaargang 1 – nr. 3

POLDerkracht

PAG. 2

Ieder vogeltje zien ze voorbij vliegen.
Zelden komt hun werk af.....
ongeconcentreerde leerlingen, wie
heeft er niet één in de klas. Maar...
concentreren kun je leren!

PAG. 6

10 spel- en oefenvormen om de
concentratie, het werkgeheugen en
de aandacht te bevorderen

PAG. 9

Good practice: het verhaal van
Yamar; het jongentje dat niets
verstond en niets wilde. Opgetekend
door Marion van den Bos.

PAG. 13

Agenda POLDerplan en aanmeldlink

PAG. 14

Tijdsteekproefformulier

Concentreren kun je leren

Als leerkracht krijg je deze kennisbrief doorgestuurd via jouw intern begeleider. Wil je deze voortaan rechtstreeks ontvangen? Meld je dan aan via het aanmeldformulier op onze [website](#).

Concentreren kun je leren

Stefanie had echt gehoopt op wat meer begrip. Of toch in ieder geval herkenning. Sinds de start van het schooljaar maakt ze zich in toenemende mate zorgen om de werkhouding van Tom. Het is een vrolijk joch maar werken? Ho maar!

De ouders van Tom vallen nog net niet van hun stoel van hun verbazing. Gaat dit gesprek werkelijk over hun zoon? Hun Tom? Die thuis urenlang met zijn technisch Lego bezig kan zijn? Die hele weekenden bezig is met een bouwwerk van Knex? Laat staan als hij aan het gamen is. Hij hoort of ziet niets of niemand meer! Nee, je kunt zeggen wat je wil van hun Tommie maar zich concentreren dat kan hij wel.

Concentratie? Of motivatie?

Als we het hebben over de mogelijkheid tot concentreren dan blijkt motivatie een belangrijke rol te spelen. Van cruciaal belang is het verschil tussen vrijwillige en gedwongen concentratie. Dit onderscheid leidt regelmatig tot verwarrende gesprekken tussen leerkracht ('Hij is zo ongeconcentreerd')

en ouders ('Hij kan echt uren achter elkaar met Lego spelen') en heeft onder meer te maken met motivatie. Als kinderen ergens voor gemotiveerd zijn en

uit vrije wil met iets bezig zijn dan is dit voor hen makkelijker om langere tijd vol te houden dan wanneer er sprake is van gedwongen concentratie zoals bijvoorbeeld bij het opletten tijdens een instructie of het moeten maken van het schoolwerk.

Ongetwijfeld schetsten juf Stefanie en de ouders van Tommie beiden een goed beeld van hoe zij zijn concentratie ervaarden en

laat hij thuis werkelijk een ander beeld zien dan op school. En laten we eerlijk zijn, geldt het niet voor ieder van ons dat we een wisselend beeld in aandachtspanne laten zien?

Als jij op een verjaardagsfeestje naast een hoogbejaarde dame komt te zitten die jou meteen aanklampt voor een gesprekje en vervolgens niet meer stopt met te vertellen over alle kwaaltjes die haar inmiddels ten deel zijn gevallen lukt dat eventueel, als je je best er voor doet misschien nog redelijk. Ik acht het niet ondenkbaar dat je ondertussen ook de omgeving scant op de andere gesprekken die om jou heen plaats vinden, het gesprek niet jouw volle aandacht krijgt en het je moeite kost om je aandacht te richten. Totdat ergens verderop een stel vol enthousiasme begint te vertellen over hun rondreis door Indonesië waar jij over drie weken ook heen gaat. Grote kans dat jij op dat moment ineens veel alerter bent en je best doet om het gesprek dat verderop plaats vindt te kunnen volgen. En heb jij je collega's wel eens goed geobserveerd tijdens een vergadering? Zie je op dat moment iedereen in gelijke mate en ten volle geconcentreerd zijn op het gespreksonderwerp?

Concentratie is het vermogen om de aandacht ergens bewust op te richten. Het is een belangrijke functie bij het uitvoeren van handelingen. Door het richten van de aandacht verwerken we informatie uit de omgeving. Er zijn drie vormen van aandacht:

- gericht aandacht: het richten van de aandacht op één bepaalde taak of informatiebron zonder zich te laten afleiden door andere prikkels
- Volgehouden aandacht: het richten van de aandacht op een bepaalde taak of informatiebron voor langere tijd

- Verdeelde aandacht: het verdelen van de aandacht tussen meerdere taken of

binnenkomende prikkels en informatie danwel het switchen in het richten van de aandacht op de ene en daarna op een andere stimulus.

De ontwikkeling van aandacht

Het richten van de aandacht is een vermogen dat we al in ons eerste levensjaar beginnen te ontwikkelen. Pasgeboren baby's staren veelvuldig en kijken bij voorkeur naar gezichten. Ze zijn ook al in staat om hun hoofd te draaien naar een plaats waar geluid vandaan komt. Er is nog geen sprake van concentratie. Na ongeveer 11 maanden gaan baby's hun aandacht ook meer richten op andere kinderen en rond 9 maanden zal de baby in staat zijn de focus te behouden op een voorwerp als dit aan het gezichtsveld onttrokken wordt.

Afhankelijk van de leeftijd ontwikkelt zich het vermogen om zich steeds beter en langer te concentreren. Voor jonge kinderen is dit nog erg moeilijk en zal het zeker nog niet lukken om hun aandacht te richten op dingen die de belangstelling niet hebben. De duur dat ze hun aandacht ergens bewust op kunnen richten is kort en het werktempo ligt laag. Concentratie groeit met het ouder worden. Oudere kinderen zijn vaak beter in staat om zowel interne als externe prikkels te onderdrukken en ook de volgehouden aandacht ontwikkelt zich steeds verder. Als jongvolwassenen zijn we hierin op ons best, waarna dit vermogen met het vorderen van de leeftijd na onze 30e verjaardag alweer geleidelijk afneemt. Voor kinderen in de basisschoolleeftijd geldt als richtlijn dat kinderen van 6 jaar zich maximaal 10 minuten kunnen concentreren op een taak of instructie die zij niet geheel uit vrijwillige beweging aangaan. Aan het einde van de basisschool is dit vermogen gemiddeld genomen uitgegroeid tot een aandachtspanne van 30 minuten.

Waarom het soms dan toch niet lukt

Zojuist zagen we al dat ons vermogen ons te concentreren onder meer afhangt van motivatie en natuurlijk ook van leeftijd. Andere factoren die ons concentratievermogen beïnvloeden zijn gelegen in omgevingsfactoren, stimulusfactoren en uiteraard ook persoonlijke omstandigheden:

- Omgevingsfactoren: het is gemakkelijker voor leerlingen om hun aandacht gericht te houden op hun werk of de instructie als er sprake is van een gestructureerde en rustige werkomgeving met zo min mogelijk lesonderbrekingen.
- Stimulusfactoren hangen samen met de nieuwheid van de

aangeboden taak of informatie, de complexiteit van de lesstof of de opmerkelijkheid ervan. Als kinderen verrast worden in de wijze van aanbieden van de lesstof zal hen dit beter

bijblijven. Dat zit hem soms in kleine dingen. Laatst voerde een van de specialisten een observatie uit in een bovenbouwgroep. De leerlingen leerden de juiste schrijfwijze van een aantal leenwoorden waaronder het woord 'croissant'. De juffrouw sprak dit woord met een overdreven Frans accent uit en de kinderen vonden dit erg grappig en gingen het nazeggen. De leerkracht zei, met een grote grijns, dat je alleen het recht hebt het woord zo uit te spreken als je het goed kunt schrijven. Twee weken later kwam dezelfde specialist weer in dezelfde groep op bezoek. Er stond nu een invalleerkracht voor de groep die een dictee afnam. Het woord 'croissant' leverde veel gegniffel op. Bij het nakijken bleken alle kinderen het woord goed geschreven te hebben.

- Bij persoonlijke factoren spelen onder andere emotie, voeding en energie een rol. Kinderen kunnen informatie beter verwerken als ze voldoende uitgerust zijn en lekker in hun vel zitten dan wanneer ze bedroefd of moe zijn of nog niet ontbeten hebben. Maar ook aanleg speelt een rol. De één kan zich van nature nu eenmaal makkelijker afsluiten voor prikkels en invloeden van buitenaf dan de ander.

Concentratieproblemen

Wanneer een kind steeds weer moeite heeft met de concentratie, de concentratie op de verkeerde dingen richt of steeds wel begint met een geconcentreerde werkhouding maar de concentratie maar kort kan vasthouden, dan kunnen we spreken over een concentratieprobleem.

Concentratieproblemen zijn onder te verdelen in twee soorten, namelijk belemmeringen en stoornissen.

Wanneer een kind wel het vermogen heeft om zich te concentreren maar het niet lukt doordat er omstandigheden zijn die dit moeilijk maken dan spreken we over concentratiebelemmeringen. De oorzaak voor deze belemmeringen kan gelegen zijn in alle drie de hierboven genoemde factoren.

Belemmeringen kunnen bijvoorbeeld ontstaan doordat de klas heel rumoerig is, de leerstof te moeilijk is, de les te saai of bijvoorbeeld omdat het kind te weinig heeft geslapen.

Wanneer het vermogen tot concentreren ontbreekt of ernstig belemmerd is dan kan er sprake zijn van een concentratiestoornis zoals bijvoorbeeld ADHD of ADD. Bij een concentratiestoornis kan het gaan om de tijdsduur van concentratie die in dat geval slechts heel kort is, het kan gaan om snel afgeleid zijn of om niet efficiënt kunnen focussen. Bij de meeste kinderen met concentratieproblemen is er geen sprake van een stoornis.

De oorzaak vaststellen

Wanneer er concentratieproblemen vermoed worden is het goed om uit te zoeken waardoor dit concentratieprobleem ontstaan is. Het kunnen stellen van de oorzaak van geconstateerde concentratieproblemen begint bij het observeren in uiteenlopende situaties: een zelfstandige verwerking maar ook bijvoorbeeld de gymles of een vrije activiteit zoals knutselen. Daarbij is het zaak ook te kijken naar de mate van gemotiveerd zijn voor de verschillende opdrachten.

Tevens is het goed om de verschillende fasen van een les mee te nemen in een

Pilotsteekproef - formulier			
	Categorie	Aantal	Procenten
Observatie	taakgericht		
Observatie	afwezig		
Observatie	stoort		
Observatie	loopt door		
Observatie	andere activiteiten		
Totaal			100%

De taakgerichtheid kan objectief in kaart gebracht worden aan de hand van een tijdsteekproef. Bij een tijdsteekproef scoort de observator gedurende een periode van zelfstandig werken om de 20 seconden wat de leerling doet. Op deze wijze verkrijgt je 3 scores per minuut. Na afloop kan berekend worden hoeveel procent van de tijd, bedoeld voor zelfstandig werken, de leerling taakgericht was. Bij het nemen van een tijdsteekproef wordt het gedrag van de leerling gescoord in de volgende categorieën:

- Ta** werkt taakgericht
- Kij** kijkt afwezig rond of staart voor zich uit
- Sto** stoort andere leerlingen of praat met hen over andere onderwerpen dan de taak
- Lo** loopt door de klas
- An** is bezig met andere activiteiten.

Een tijdsteekproefformulier is bij deze kennisbrief achteraan als bijlage opgenomen

observatie. Heeft het kind de uitleg helemaal begrepen? Was de instructie duidelijk en gestructureerd? Lukt het het kind om direct aan de slag te gaan wanneer dit verlangd wordt? Of laat het zich afleiden door externe of interne prikkels?

Wanneer gedacht wordt aan een concentratieprobleem dienen ook het welbevinden en de beweeglijkheid in kaart gebracht te worden en moet beoordeeld worden hoe de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind verloopt, of er in de opvoeding voldoende voorzien wordt in de basisbehoeftes en of het kind de leerstof wel voldoende aankan.

Concentreren kun je leren

Concentreren is iets wat een kind gedurende zijn ontwikkeling moet leren. Meestal gebeurt dat vanzelf wanneer het kind daar voldoende mogelijkheden en gunstige voorwaarden voor geboden krijgt. Maar er zijn ook dingen die je kunt doen om te helpen zolang kinderen zich uit zichzelf nog niet voldoende kunnen concentreren. Bovendien werken deze dingen sowieso motiverend voor alle leerlingen. Je kunt daarbij denken aan de inzet van onderstaande acties:

- Zorgen voor een rustige en gestructureerde leeromgeving. In een lokaal waar iedereen telkens van zijn plek af gaat en door de klas loopt, waar veel

gepraat wordt tijdens de lessen en er een veelheid aan materialen en prikkels is, is het lastiger voor kinderen om hun aandacht gericht te focussen op hun werk of de instructie.

- Afwisseling in activiteiten en manieren van lesgeven houdt kinderen meer gemotiveerd en gefocust.
- Veel volwassenen denken dat stil zitten en concentreren bij elkaar horen, maar niets is minder waar. Kijk maar eens naar het aantal volwassenen dat met pennen tikt, tekeningetjes maakt en met voorwerpjes speelt tijdens telefoongesprekken en vergaderingen. Sommige kinderen en volwassenen kunnen helemaal niet leren als ze geen beweging mogen maken en hebben het zelfs nodig om bijvoorbeeld ritmisch met een potlood cirkels te tekenen of te kunnen friemelen met een stressballetje of iets anders.
- Bewegen tussen de verschillende lessen door maakt dat het brein weer geactiveerd wordt en kinderen weer concentratie kunnen opbrengen voor de volgende lesactiviteit. Door het bewegen komt adrenaline vrij in de hersenen en daardoor wordt de leerstof beter opgenomen. Het boek 'Wiebelen en friemelen' van Monique Thoosen staat boordevol ideeën. Ook zijn er leerkrachten die dagelijks of een paar keer per week hun leerlingen een 'Daily mile' laten lopen.
- Concentratie hangt samen met het werkgeheugen. Als het werkgeheugen onvoldoende ontwikkeld is dan kost het een kind veel meer moeite zich te

focussen. Versterking van het werkgeheugen leidt ook tot een betere focus. Aan het einde van dit artikel volgt een lijst met suggesties om de concentratie en het werkgeheugen verder te trainen.

- Ontspannings- en aandachtsoefeningen kunnen helpen om de aandachtsfunctie te versterken en gericht in te zetten. Het helpt kinderen om alle opgedane prikkels weer even te laten zakken en terug bij zichzelf te komen.
- Overzicht en inzicht binnen het programma en de activiteiten die gedurende de dag aan de orde komen, zorgen ervoor dat kinderen weten wat er van hen verwacht gaat worden. Zeker bij een saaie taak is het fijn als je weet wanneer het einde in zicht is.
- Met de aandachtspanne is het net als met onze spieren, gerichte training zal dit helpen te versterken. Het spelen van spelletjes die vragen om een goede focus zijn daarin ondersteunend. Ook daarvan worden voorbeelden genoemd in de zojuist genoemde lijst met suggesties verderop in deze kennisbrief.

Naast bovenstaande acties kan ook gedacht worden aan de inzet van ondersteunende hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld een studiescherm, een wiebelkussen of een koptelefoon (ter demping van het omgevingsgeluid danwel ter bevordering van de concentratie middels een tegengeluid). Let wel, deze middelen zijn alleen

effectief als ze op de juiste wijze worden ingezet en vooral als ze passend zijn bij het kind in kwestie! Vergewis je ervan dat bij de inzet van deze materialen aan deze twee condities is voldaan want anders kan het aan zijn doel voorbij schieten of zelfs averechts werken. Een orthopedagoog of specialist denkt daarin graag met je mee.

Tenslotte....

Als je bij deze alinea belandt bent dan kunnen we stellen dat het met jouw volgehouden aandacht wel snor zit. Je hebt je aandacht gericht op de inhoud van dit stuk en bent tussentijds niet afgehaakt. We hopen dat we je hebben mogen inspireren met de suggesties die in dit artikel zijn aangereikt. En wie graag nog verder geïnspireerd wil raken over dit onderwerp, willen we van harte uitnodigen deel te nemen aan het eerstvolgende themacafé dat aan dit onderwerp gewijd zal zijn. Het **themacafé over concentratie** vindt plaats op **19 mei van 14.30 tot 16.00** uur. Ben jij er ook bij?

10 spel- en oefenvormen om de concentratie, het werkgeheugen en de aandacht te bevorderen

8. **Tel eens tot 10**

Ga met de groep bij voorkeur in een kring staan maar zorg in ieder geval dat iedereen elkaar kan zien. Met elkaar gaan jullie tot 10 (of als het goed gaat misschien wel tot 20 of 30) tellen. Om de beurt (maar zonder beurtverdeling!) mag iemand uit de klas het eerstvolgende cijfer noemen, te beginnen bij 1. Maar als 2 mensen tegelijk een cijfer roepen dan is de groep af en wordt er opnieuw begonnen.

9. **Spiegelspel**

Laat de kinderen in 2-tallen tegenover elkaar staan. Een kind van ieder tweetal begint met het maken van een beweging in slow-motion. De ander volgt de beweging waarbij de bedoeling is dat dit gelijktijdig gebeurt. Het gaat hierbij dus niet om nadoen. Als dit lukt kunnen steeds meer ledematen tegelijk bewegen.

10. **Dirigentenspel**

Een van de kinderen verlaat de klas. De rest van de groep wijst een dirigent aan die bewegingen in gaat zetten die de klas z.s.m. overneemt. Het kind dat naar de gang was gestuurd komt terug en probeert door gericht te kijken en te observeren te achterhalen wie de dirigent is.

11. **Woordslang**

Iemand begint met het noemen van een woord. De volgende noemt een woord dat begint met de laatste letter van het vorige woord. Je kunt dit ook doen met samengestelde woorden waarbij het volgende woord moet beginnen met het woorddeel van het vorige woord (bijvoorbeeld voetbal – balspel – spelkaart-..... etc.). Voor een verhoging van het activiteitsniveau kan dit ook in kleine groepjes gespeeld worden.

12. **Levend memory**

Eén of twee leerlingen gaan even de klas uit. De andere leerlingen verdelen zich in koppels en spreken een gebaar af. Iedereen gaat weer op zijn eigen plek zitten en legt zijn handen op zijn bovenbenen. De kinderen van de gang komen weer terug en wijzen telkens 2 kinderen aan die hun gebaar moeten laten zien. Is dit hetzelfde dan is er een punt verdiend.

13. **Let op het signaal**

De leerlingen lopen door de ruimte of maken een loopbeweging op hun plaats. Wanneer de leerkracht (of een aangewezen leerling) klapt dan moeten alle kinderen bijvoorbeeld door op hun hurken gaan zitten en daarna weer verder lopen. Dit kan steeds verder uitgebreid worden (fluiten=neus aantikken, 2x klappen=rondje draaien, etc.)

14. **Ho ching tjak!**

Dit spel kan alleen in een kring gespeeld worden. Iemand begint met te zeggen 'HO' en doet daarbij zijn handen bijeen en de armen omhoog (als een samurai-zwaard). Vervolgens reageren de 2 burens met een 'CHING'. Dit is met de handen bijeen (ook weer als een zwaard) en een zijwaartse beweging richting de HO-persoon. Deze laatste beweegt vervolgens de armen in een vloeiende beweging neerwaarts en roept 'TJAK' en kijkt daarbij iemand in de kring aan. Degene die aangekeken wordt roept 'HO' en wordt daarmee de nieuwe HO-persoon.

15. **Vulkaanuitbarsting**

Op een moment dat kinderen wat overprikkeld zijn of de emoties hoog zijn opgelopen kan deze oefening helpen om weer tot rust te komen. De kinderen 'kneden' alle gevoelens en gedachten die ze niet meer willen hebben met hun handen tot een denkbeeldige bal en als alles verzameld is dan brengen alle kinderen hun handen omhoog tot boven hun hoofd om hun bal middels een denkbeeldige vulkaanuitbarsting met gestrekte armen naar boven weg te laten vliegen.

16. **Ontspanningsreis**

Alle kinderen gaan makkelijk zitten en doen hun ogen dicht. De leerkracht begint te vertellen: "Stel je voor, je hebt je erg ingespannen en bent nu helemaal uitgeput. Je hebt rust en ontspanning nodig. In gedachten kun je naar elke willekeurig plek op de wereld reizen, zelfs plaatsen die niet echt bestaan, maar die je zelf verzint, bijvoorbeeld luilekkerland, het middelpunt van de aarde, of ergens anders. Droom van een plaats waar je van houdt, maak het je daar gemakkelijk, rust uit, geniet van de rust en de stilte." Na ongeveer twee a drie minuten haalt de leerkracht de kinderen terug in de klas: "Nu ben je rustig en ontspannen. Je komt weer terug in de klas."

17. **Hier en nu**

Ook deze oefening kan helpen om weer rustig te worden na een emotionele of energievragende gebeurtenis zodat ze daarna hun aandacht beter kunnen richten op de les of de toets die zometeen gaat starten. Laat de kinderen zitten op een manier zoals ze dat fijn vinden, iets van hun tafel afgeschoven. Laat ze hun ogen sluiten of, voor wie dat niet prettig vindt, de blik richten op een vast punt op de vloer tussen hun knieën. De leerkracht helpt de kinderen in het hier en nu te komen door rustig te vertellen dat ze nu in de klas zijn. "Je bent nu niet meer (op het speelplein, aan het rekenen, o.id.) maar in de klas. Als je lekker zit ga je eens goed letten op je ademhaling, voel je hoe de lucht je lichaam in en uit gaat? En terwijl je let op die ademhaling, ga je elke ademhaling tellen. Telkens als je bij vijf bent begin je weer opnieuw. Let ook op je buik, die heen en weer gaat als je in- en uitademt. Als je de tel kwijt raakt begin je gewoon weer opnieuw". Doe deze oefening wanneer kinderen hier nog niet bekend mee zijn in het begin nog niet te lang (maximaal 2 minuten).

Verdere inspiratiebronnen:

- Rustig aan met Rupsje Nooitgenoeg – Eric Carle
- Bewegend leren – Sylvia Goossens
- Hulpwaaier 'Bewegen is een feest' – Annemarie Muysert-Baas
- Concentratiespelletjes van 3 minuten – Rosemarie Portmann
- Spelen in stilte – Irma Smegen
- App en boek 'stilzitten als een kikker' – Eline Snel
- Wiebelen en Friemelen – Monique Thoonsen
- Wijzer in Executieve Functies – Zien in de klas

Een mooi verhaal uit de praktijk

Op deze plaats hopen we in iedere kennisbrief een mooi verhaal uit de dagelijkse lespraktijk te mogen delen. Inspirerende verhalen van collega's uit het veld die net als jij dagelijks bezig zijn passend onderwijs te realiseren voor de leerlingen in hun klas. Deze keer het verhaal van **Marion van den Bos**, werkzaam bij Ante Basisscholen. Uiteraard is omwille van de privacy de naam van de leerling gefingeerd. De personen op de foto komen niet voor in dit verhaal.

Wil jij jouw verhaal de volgende keer met alle leerkrachten binnen ons samenwerkingsverband delen? Je mag dit mailen naar POLDermaatje@pold.nl of naar een van de specialisten (Froukje, Lisette, Martine, Nathalie, Sabine of Simone).

Yamar

En daar is hij dan: "Yamar".

Yamar uit een ver land in Afrika. Gevlucht met zijn vader en moeder uit...? Moeder alleen verder gevlucht naar Zweden en vader met Yamar naar Nederland. Een heel donker jongetje met gitzwarte ogen staat in de klas. Keurig opgepoetst, overhempje, trui, mooie joggingbroek en sportschoenen. Zwarte krulletjes in de kokosgel.

Papa brengt hem. Papa spreekt geen Nederlands, alleen ja en nee. Papa kijkt heel vriendelijk maar ook hulpeloos. Ik probeer het in Engels. "Do you speak English?" "Yes", zegt Papa. ("Pffft gelukkig" denk ik.) Maar het blijft bij "yes" "no" en "ok".

Dus, Yamar een hand gegeven en met veel gebaren gezegd dat papa naar huis mag en Yamar om 12.00 uur mag ophalen.

Twelve. Twaalf. Op mijn horloge aangewezen. Klokje getekend. Gebarentaal. Ik heb van alles uit de kast getrokken.

"Yes" zegt Papa en hij gaat richting huis. Maar hopen dat dat goed komt.

Yamar aan de hand mee de klas ingenomen, bij een tafeltje gezet en even naar de andere kleuters kijken of die allemaal nog leven. Yamar kijkt me boos aan.

Ik snap het wel, zit je ineens in een lokaal met een juf die je niet kent en nog héél veel andere kinderen. Ik geef hem wat autootjes en poppetjes en heb stille hoop dat hij er iets mee gaat doen.

Ondertussen ren ik naar de gang, iemand roept heel hard: "juhuf!". Mariam, ze kan haar rok niet open krijgen en moet naar de wc. Er zit een maillot onder maar ik heb even geen tijd om uit te leggen dat je dan je rok ook omhoog kan doen. Komt later wel. Ik doe het knoopje open en Mariam kan de rest zelf.

Hup terug naar de klas want daar huilt iemand.

Yamar heeft een ander kind, dat (weliswaar goedbedoeld) met hem wilde spelen, een oplawaai gegeven. Ander kind getroost en met handen en voeten aan Yamar geprobeerd uit te leggen dat dat niet zo'n goed idee is. Hij kijkt nog bozer. Oei, die zwarte ogen spugen vuur.

Mariam komt terug en gebaart op gebiedende wijs dat het knoopje van d'r rok vast moet. Ik ga bij Yamar zitten en rijd met de autootjes over de tafel. Hij kijkt me aan alsof ik van een andere planeet kom.

Alle kleuters zijn lekker aan het spelen en ik vraag Yamar of hij even met me mee gaat. Ik wil hem even laten zien waar de wc is. Dat gaat hij dus echt niet doen. Hij blijft zitten

waar hij zit en verroert zich niet. Oké, misschien later.

Als we gaan opruimen blijft Yamar uiteraard zitten. We gaan met de groep in de kring zitten en ik doe een poging om voor te lezen. Yamar maakt geluid, dwars door mijn verhaal heen. Ik weet niet meer wat ik moet doen, hij snapt me niet, ik snap hem niet, de andere kinderen snappen het niet, niemand snapt het nog.

Gelukkig, mijn klassenassistent komt en neemt hem mee naar een ander lokaal. Ze gaat daar met hem zitten en probeert wat met hem te spelen. Als we klaar zijn in de kring komt Yamar weer met de klassenassistent terug. Het is tijd om fruit te eten. De kinderen pakken hun tas en gaan aan hun tafeltje eten en drinken. Ik pak Yamar's tas en zet zijn trommeltje en beker voor hem neer. Ik ga er gezellig bij zitten. Nou, gezellig... Yamar werpt me zeer boze blikken toe met zijn gitzwarte ogen.

Ik eet 'gezellig' door en praat wat met de andere kinderen uit het groepje. Yamar wil niks eten of drinken. Ook goed, spullen weer in zijn tas en weer wat speelgoed neergezet.

Ik ga me nu toch echt met de andere 28 kinderen bemoeien. Hij moet het maar even uitzoeken. De andere kinderen gaan iets kiezen om mee te spelen en Yamar blijft op zijn stoel zitten. Ik vind het wel even goed zo. Straks is hij weer aan de beurt. Tijdens het spel van de andere kinderen ga ik af en toe even bij hem zitten en geef hem wat potloden en een tekenblaadje. Yes, dat vindt hij leuk. Mooi, kan hij even tekenen als we gaan opruimen.

Na het opruimen gaan we naar buiten. Ik trek Yamar zijn jas aan en praat een beetje tegen hem. Aan de hand van de juf gaat hij mee naar buiten. Huppakee denk ik, in de zandbak. Fout gedacht, dat vind hij helemaal niet leuk. Ook niet als ik taartjes bak. Hij kijkt me aan en denkt er het zijne van.

Hij blijft een beetje bij me rondhangen en als we naar binnen gaan volgt hij de groep.

Ik was wel heel blij dat het 12 uur was. Wonder boven wonder had vader het goed begrepen en stond hij op het plein te wachten. "Alles goed joef?" vraagt hij. "Ja hoor alles ging goed" zeg ik licht zuchtend. Dit is de eerste dag van Yamar. Ik heb het overleefd en maar eens zien hoe het verder gaat.

De volgende dagen begint Yamar een beetje los te komen. Een beetje té los als je het mij vraagt. Hij speelt met de spullen die ik voor hem klaar zet maar als andere kinderen met hem willen spelen dan duwt hij ze (en niet zo zachtjes) weg. In de kring blijft hij een hele grote stoorzender. Hij maakt de hele tijd geluid en kijkt mij uitdagend aan.

Ik snap het wel, hij verstaat er niets van wat ik zeg. Maar ik kan even niet anders, spelen aan een tafeltje wil hij niet als we in de kring zitten en ik ben tot halverwege de ochtend alleen. Nood breekt wet. Maar...ik heb inmiddels ontdekt dat hij bij een prentenboek wel bij me op schoot wil zitten. Dat is mooi want dan kan ik toch eventjes in de kring.

Als de onderwijsassistent er is, neemt ze Yamar mee naar een ander lokaal en probeert daar met kindergebarentaal wat met hem te doen.

En zo rommelen we een aantal weken aan.

Yamar maakt iets meer contact met andere kinderen, alhoewel het bij het buitenspelen nog wel lastig is. Hij went inmiddels aan de routines die we in de groep hebben en hij begint tekenen steeds leuker te vinden.

Vader is nog steeds heel vriendelijk. "Ja", "Oké" en "Bedankt joef" hoor ik elke dag als hij Yamar komt ophalen.

Yamar gaat twee keer in de week een half uurtje naar de NT2-juf en we doen heel veel spelletjes met woorden en zinnestjes. Maar eerlijkheidshalve gezegd, ik heb er nog (inmiddels) 30 en die willen ook een beetje aandacht. Ik kan hem niet alles geven wat hij nodig heeft.

Dus grijpen we Yamar bij de kladden als hij een ander kind een oplawaai geeft en zet ik hem af en toe even apart tijdens de kring. En als hij blijft storen, tja dan maar even op de gang. Sorry Yamar.

Ouders van andere kinderen komen mopperen dat hun kind door Yamar is geslagen of geschopt en ik probeer het een beetje uit te leggen. En soms snappen ze het, soms ook niet. En dat snap ik dan ook wel weer. Soms denk ik: "Dit gaat niet goedkomen. Nu niet, nooit niet."

Maar er gloort toch licht aan de horizon. Heel langzaam begint Yamar wat dingen te begrijpen en kunnen we een beetje met hem communiceren. De kindergebarentaal heeft blijkbaar toch iets geholpen.

Yamar is stil in de kring, we lezen de boeken die we aanbieden in de kring, de dag ervoor alvast met hem, in een groepje. Hij herkent het boek en "luistert" naar het verhaal.

Als we gaan spelen, gaat Yamar tekenen. Pakken papier jaagt hij erdoor. Hij tekent poppetjes, papa, de juf, de andere juf en kinderen. Eerst nog koppoters, later gedetailleerde poppetjes. Met de nietmachine maak ik een boekje voor hem, schrijf er woorden bij, maak ook tekeningen in zijn boekje en vol trots neemt hij al zijn boekjes mee naar huis.

Dan hoor ik van vader dat mama inmiddels ook is gearriveerd met broertje. Yamar fleurt helemaal op. Al zijn boekjes zijn voor mama. Ik denk dat mama het koninklijk paleis kan behangen met zijn tekeningen.

Mama kan een beetje Engels. Mama is een vrolijke vrouw, goedlachs en zegt op alles:

"dank je wel". Mama heeft een telefoon zonder simkaart maar kan op de WiFi van school een vertaalapp gebruiken. Stukje bij beetje komen we dichterbij.

Yamar begint, na bijna een halfjaar, te praten. Zijn ogen zijn nog steeds heel zwart en vragend. Maar hij begrijpt een hoop en leert er elke dag woorden bij.

Hij is serieus en maakt de opdrachten die hij moet doen goed en snel. Als hij mag kiezen gaat hij... tekenen. Hij wil nu graag grote vellen papier. Hij komt regelmatig vragen of ik iets voor hem wil tekenen en dat doe ik dan.

Contact met de andere kinderen gaat steeds beter, hij kan nu een beetje communiceren en dat scheelt een paar gevechten op een dag.

Yamar houdt nog steeds niet van zand want hij wil niet vies worden. Maar als ik op de rand van de zandbak een prachtig zandtaartje maak raakt hij wel geïnteresseerd en probeert het ook.

Dit mannetje heeft heel veel tijd gekost en heel veel geduld. Er zijn tijden geweest dat ik dacht: "ik stop ermee, hij eruit of ik eruit". Of: "Waar doe ik het voor?".

"Dit gaat nooit goedkomen, hij mankeert echt iets" etc. etc.

Maar na een dik jaar was Yamar een spraakwaterval. Zijn woordenschat was bizar groot.

Hij kwam naar mij toe met zijn tekening om te vragen of ik even een adelaar wil tekenen. Wel eentje met een kromme snavel uiteraard. Of hij vroeg wat er nog bij zijn herfstboom kon. Of een egel scherpe stekels had en of hij met dat kleine neusje wel goed kon ruiken. Welke kleur de mantel van Sinterklaas had. En hoe Piet door de schoorsteen kon als hij zoveel pepernoten at. Zijn woordenschat was op bovengemiddeld niveau ten opzichte van autochtone kinderen.

Yamar is een spons. Hij pakt alle woorden die je gebruikt op.

Het is en blijft een bijzonder mannetje. Toch nog wel op zichzelf en soms wat gesloten. Zijn ogen zijn nog steeds gitzwart maar stralen nu leergierigheid uit.

Yamar zit nu in groep 3. Hij doet heel erg zijn best. Hij komt 's morgens rennend binnen, hij is als de dood dat hij wat mist. Hij wil leren, lezen, rekenen, zit recht op zijn stoel bij de instructies en luistert met gespitste oren. De juf waar hij nu zit geniet van hem. Een van haar beste leerlingen.

Hoe prachtig is dit succesverhaal en hoe blij ben ik met dit resultaat. Regelmatig komt Yamar nog even bij me langs om mij een van zijn 'boekjes' te laten zien.

Dit is waar je het als 'joef' voor doet.

REMINDER:

POLDerplan agenda

- 19 mei 2021 – online Thema café ‘Concentreren kun je leren’ (verdieping op bovenstaand artikel).
Tijd: 14:30-16:00 uur
- 2 juni 2021 Workshop ‘Groepsdynamiek’ in Lelystad. Tijd: 14:30-16:00 uur
- 9 juni 2021 Workshop ‘Groepsdynamiek’ in Dronten. Tijd: 14:30-16:00 uur

Let op! Mogelijk dat genoemde workshops i.v.m. covidmaatregelen online plaatsvinden op één van de genoemde data. U wordt hier z.s.m. over geïnformeerd.

Inschrijven via de website van Passend Onderwijs:
www.passendonderwijslelystaddronten.nl/agenda/

TIJDSTEEKPROEF-FORMULIER

Min.	Na 20 sec.	Na 40 sec.	Na 60 sec.	Opmerkingen
1	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
2	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
3	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
4	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
5	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
6	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
7	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
8	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
9	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
10	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
11	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
12	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
13	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
14	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
15	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
16	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
17	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
18	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
19	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	
20	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	Ta Kij Sto Lo An	

Observator:

categorie

aantal

procenten

Ta

Naam leerling:

Kij

Sto

Naam leerkracht:

Lo

An

Groep:

Totaal

100 %

Situatie:

Datum observatie:

Toelichting TIJDSTEEKPROEF

Bij een tijdsteekproef scoort de observator - gedurende een periode van het zelfstandig werken - om de 20 seconden wat de leerling doet. Op deze wijze verkrijgt hij 3 scores per minuut. Na afloop kan hij berekenen hoeveel procent van de tijd, bedoeld voor zelfstandig werken, de leerling taakgericht was.

Categorieën

Bij het nemen van een tijdsteekproef, scoort de observator het gedrag van de leerling in de volgende categorieën:

- Ta werkt taakgericht
- Kij Kijkt afwezig rond of staart voor zich uit
- Sto Stoort andere leerlingen of praat met hen over andere onderwerpen dan de taak
- Lo Loopt door de klas
- An Is bezig met andere activiteiten.